

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Степан ЛИТОВЧЕНКО**, 1993 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2017 році Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія» за спеціальністю «Лікувальна справа», з 2020 року по теперішній час - аспірант очної (вечірньої) форми навчання кафедри хірургії №3 Полтавського державного медичного університету, виконав акредитовану освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії за спеціальністю 222 – Медицина Полтавського державного медичного університету.

Разова спеціалізована вчена рада створена згідно з наказом ректора Полтавського державного медичного університету №238 від 12.05.2025 року на підставі рішення Вченої ради Полтавського державного медичного університету від 07 травня 2025 року, протокол №8 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради –

Ігор КСЬОНЗ – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.09 – дитяча хірургія, професор, проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи та лікувальної роботи, професор закладу вищої освіти кафедри хірургії №2 Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Рецензента –

Любов СМАГЛЮК – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.22 – стоматологія, професор, завідувачка кафедри ортодонтії Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Офіційних опонентів –

Анатолій ЛЕВИЦЬКИЙ – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.09 – дитяча хірургія, професор, завідувач кафедри дитячої хірургії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця МОЗ України.

Микола КОРЖ – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.21 – травматологія та ортопедія, професор, радник дирекції ДУ «Інститут патології хребта та суглобів імені проф. М. І. Ситенка НАМН України».

Степан МАРЦИНЯК – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.21 –

травматологія та ортопедія, доцент, завідувач кафедри дитячої хірургії, ортопедії та травматології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика.

на засіданні «09» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я **Степану ЛИТОВЧЕНКУ** на підставі публічного захисту дисертації «*Взаємозв'язок патології опорно-рухової та зубощелепної системи у дітей*» за спеціальністю 222 Медицина.

Дисертацію виконано у Полтавському державному медичному університеті, Міністерство охорони здоров'я України, м. Полтава.

Науковий керівник **Олександр ПЕЛИПЕНКО**, кандидат медичних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри хірургії №3 Полтавського державного медичного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень та розв'язує важливу наукову задачу, яка полягає у доповненні знань щодо взаємозв'язку опорно-рухового та зубощелепного апарату у дітей, а також пропонує алгоритм та рекомендації щодо міждисциплінарного обстеження з метою ранньої діагностики та лікування патології опорно-рухового та зубощелепного апаратів. Викладена державною мовою і відповідає вимогам щодо оформлення дисертацій.

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті опубліковані у фахових періодичних виданнях із переліку, затвердженого МОН України, з яких 1 стаття – у журналі, що індексується у наукометричній базі Web of Science та 5 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та конгресів:

1. Lytovchenko S. O. Influence of the neck posture on the masticatory apparatus in children / S. O. Lytovchenko, O. V. Pelypenko, O. D. Danyliv // Acta Balneologica. – 2023. – Vol. LXV, № 5 (177). – P. 315–319.

2. The role of screenings in pediatric orthopedic and dental pathology diagnostics / S. O. Lytovchenko, O. V. Pelypenko, S. V. Malyk, O. I. Berezan, I. O. Liublinska // Вісник проблем біології і медицини. – 2023. – Вип. 1 (168). – С. 200–206.

3. Литовченко С. О. Оцінка впливу фізичної активності на ортопедичне та ортодонтичне здоров'я у дітей / С. О. Литовченко // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2024. – Т. 24, вип. 4 (88). – С. 97–102.

4. Литовченко С.О. Особливості кореляції порушень опорно-рухової та зубощелепної системи з підвищеними фізичними навантаженнями у дітей. / Литовченко С.О. // Полтавський державний медичний університет, Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії, 23(4), 135-140.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Ксьонз Ігор Володимирович – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.09 – дитяча хірургія, професор, проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи та лікувальної роботи, професор закладу вищої освіти

кафедри хірургії №2 Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Зауважень немає.

Левицький Анатолій Феодосійович – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.09 – дитяча хірургія, професор, завідувач кафедри дитячої хірургії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця МОЗ України.

Зауваження:

1. Наявні поодинокі граматичні помилки та дещо невдалі словесні зврати.

Корж Микола Олексійович – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.21 – травматологія та ортопедія, професор, радник дирекції ДУ «Інститут патології хребта та суглобів імені проф. М. І. Ситенка НАМН України».

Зауваження:

1. Огляд існуючих програм скринінгу сколіозу, хоч і є детальним, міг би бути доповнений глибшим критичним аналізом причин їхньої різної ефективності, вартості та причин відмови від деяких національних програм (наприклад, у Канаді). Це додало б ще більшої ваги та обґрунтованості для розроблення власної моделі скринінгу, запропонованої в шостому розділі. Також варто було б приділити більше уваги огляду досліджень, присвячених біомеханіці шийного відділу хребта та його ролі в глобальному постуральному контролі, що стало б містком до четвертого розділу.
2. Враховуючи ретроспективний характер значної частини дослідження (аналіз даних 78 підлітків за декілька років), варто було б у другому розділі детальніше описати процедуру стандартизації та валідації даних, зібраних із медичної документації, для мінімізації систематичних помилок та підвищення довіри до ретроспективних висновків. Наприклад, чи проводилася оцінка між- та внутрішньодослідницької надійності при інтерпретації даних з амбулаторних карт. Також обґрунтування вибору саме методу Гаррісона для оцінки лордозу шиї виглядає дещо стислим і потребує більш розгорнутого порівняння з альтернативними, більш поширеними в клінічній практиці методиками.
3. З клінічної точки зору, важливо було б проаналізувати, чи існує різниця в частоті дисгнатій у пацієнтів із різними типами сколіотичних дуг (наприклад, грудний, поперековий, тораколюмбальний, S-подібний), оскільки різні типи деформації по-різному впливають на біомеханіку плечового поясу, шиї та голови. Такий аналіз міг би дати глибші та клінічно значущі результати. Крім того, відсутність зв'язку між плоскостопістю та дисгнатіями ($p > 0,05$) потребує глибшого обговорення, можливо, з точки зору різних біомеханічних ланцюгів, що залучені при цих патологіях.
4. Висновки четвертого розділу, хоч і є цікавими з наукової точки зору, базуються на малій вибірці ($n=22$), що певним чином обмежує їхню статистичну потужність та вимагає обережності при інтерпретації. Автор коректно це визнає. Проте слід також зазначити, що аналіз

обмежується лише верхньошийним відділом (C1–C5), видимим на ТРГ, без урахування стану нижніх шийних хребців та, що більш важливо, загального сагітального профілю хребта. Відомо, що зміни в шийному лордозі часто є компенсаторними до змін грудного кіфозу та поперекового лордозу, тому розгляд шийного відділу ізольовано може давати неповну картину та навіть призводити до хибних висновків щодо первинності змін. Це є методологічним обмеженням даної частини дослідження.

5. Висновок про відсутність зв'язку спорту з частотою патологій може бути дещо спрощеним. Такий підхід не враховує специфіку навантажень. Відомо, що асиметричні види спорту (теніс, метання списа, деякі види боротьби, художня гімнастика) можуть бути фактором ризику для розвитку або прогресування сколіозу, тоді як симетричні види (плавання, легка атлетика) можуть мати позитивний ефект. Узагальнення всіх видів спорту в одну категорію «підвищена фізична активність» нівелює ці відмінності.
6. Вказаний алгоритм безумовно потребує апробації для визначення слабких місць та подальшої оптимізації спостереження, діагностики та лікування.

Марциняк Степан Михайлович – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.21 – травматологія та ортопедія, доцент, завідувач кафедри дитячої хірургії, ортопедії та травматології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика.

Зауваження:

1. Відсутність клінічної апробації запропонованого скринінгового алгоритму. Попри наукову аргументацію та міждисциплінарну побудову алгоритму, його ефективність не перевірена в умовах реальної клінічної практики. Бракує даних щодо чутливості, специфічності, прогностичної цінності, а також частоти виявлення поєднаної патології в різних вікових групах.
2. Недостатня розробка питань зовнішньої валідації моделі. Дослідження базується на єдиній вибірці без мультицентрової перевірки, що обмежує можливості екстраполяції результатів на ширшу популяцію. Доцільно передбачити перспективи подальшого розширення дослідження в інших регіонах або за участі інших медичних центрів.
3. Обмежена деталізація функціонального аналізу скронево-нижньощелепного суглоба, попри значущість цього компонента в контексті краніоцервікальної та постуральної біомеханіки. Розширення цього аспекту дозволило б зробити висновки більш комплексними та міждисциплінарно обґрунтованими.
4. Потребує уточнення механізм впровадження запропонованого алгоритму у практичну медицину, зокрема в умовах шкільної, педіатричної або первинної медичної ланки. Було б доцільно розглянути конкретні шляхи інтеграції алгоритму в існуючі маршрути медичних оглядів дітей.
5. Бажано доповнити роботу інформацією про мультидисциплінарні команди, які можуть бути залучені до первинного скринінгу, подальшої

діагностики та супроводу дітей з коморбідною патологією опорно-рухової та зубощелепної систем.

Смаглюк Любов Вікентіївна – доктор медичних наук зі спеціальності 14.01.22 – стоматологія, професор, завідувачка кафедри ортодонтії Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Зауваження:

1. Варто відзначити, що використання узагальненого терміну "дисгнатія" для класифікації всієї зубощелепної патології, хоча і є виправданим для первинного епідеміологічного аналізу, є певним спрощенням. Більш глибоке розуміння клінічної картини можна було б отримати, якби було проведено подальший розподіл за конкретними типами аномалій прикусу (наприклад, за Angle, а також за сагітальними, вертикальними та трансверзальними відхиленнями). Такий підхід потенційно міг би виявити специфічні патерни, де певні типи сколіозу корелюють з певними типами порушень оклюзії, що мало б величезне значення для ортодонтичної діагностики та планування лікування.
2. Слід визнати, і автор сам на цьому наголошує, що вибірка у 22 пацієнти різного віку є малою для широких узагальнень. Крім того, свідомий вибір для аналізу лише пацієнтів з I скелетним класом за Angle, хоч і дозволив нівелювати вплив виражених щелепних диспропорцій, водночас може обмежувати можливість екстраполяції висновків на всю популяцію дітей з аномаліями прикусу.

Аветіков Давид Соломонович – доктор медичних наук, професор, проректор закладу вищої освіти з навчальної роботи, професор закладу вищої освіти кафедри хірургічної стоматології Полтавського державного медичного університету МОЗ України

Зауважень немає.

Кононенко Сергій Володимирович – доктор філософії, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри хірургії №3 Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Зауважень немає.

Півень Юрій Миколайович – кандидат медичних наук, асистент кафедри хірургії №3 Полтавського державного медичного університету МОЗ України.

Зауважень немає.

РЕЗУЛЬТАТИ ВІДКРИТОГО ГОЛОСУВАННЯ:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Степану ЛИТОВЧЕНКУ** ступінь доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я, за спеціальністю 222 Медицина.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Ігор КСЬОНЗ